

Tjänsteställe, handläggare
Allmän Kollektivtrafik, Fredrik Eliasson

Sammanträdesdatum
2026-02-25

FöredragningsPM
Dnr: 26RS365

Organ
Kollektivtrafiknämnden

Beslut att inte betala ut rabatt på gymnasiebiljetter till följd av för hög skatteväxling

Förslag till beslut

Kollektivtrafiknämnden beslutar

att inte betala ut tidigare beslutad rabatt på gymnasiebiljetter till kommunerna Örebro, Karlskoga och Lindesberg.

Sammanfattning

Den 1 januari 2012 gjordes en skatteväxling, som innebar att dåvarande Örebro läns landsting ensamt fick det ekonomiska ansvaret för den allmänna kollektivtrafiken. Vid en utvärdering av skatteväxlingen, konstateras att skatteväxlingen var för hög. Detta gäller framför allt ersättning för gymnasieelevers resor inom tätorterna Örebro och Karlskoga. Skatteväxlingen blev genomförd så att kostnaderna för dessa gymnasieresor kom att belasta samtliga kommuner. Som kompensation för detta beslutades att kommunerna skulle erhålla en rabatt om 36 procent för sina kostnader för gymnasiebiljetter.

Under senare år har kommunerna Örebro, Karlskoga och Lindesberg beslutat att endast köpa gymnasiebiljetter till de elever som har längre än 6 kilometer till sin skola. Detta innebär dels ett avsteg från det avtal om ansvar för kollektivtrafik, som är ingått mellan Region Örebro län och länets kommuner, dels att de ekonomiska skälen för att betala ut denna rabatt inte längre finns.

Av dessa skäl föreslås nu att Region Örebro län ska återhålla utbetalningen av denna rabatt till Örebro, Lindesberg och Karlskoga.

Ärendebeskrivning

Skatteväxling av kollektivtrafiken

Tjänsteställe, handläggare
Allmän Kollektivtrafik, Fredrik Eliasson

Sammanträdesdatum
2026-02-25

FöredragningsPM
Dnr: 26RS365

I enlighet med avtalet om kollektivtrafik för Örebro län mellan Örebro läns landsting och länets kommuner bär dåvarande landstinget (nu Region Örebro län) från och med den 1 januari 2012 ensamt det ekonomiska ansvaret för den regionala kollektivtrafiken och Region Örebro län blev från samma tidpunkt kollektivtrafikmyndighet för Örebro län.

Region Örebro län kompensades från och med den 1 januari 2012 genom skatteväxling för det utökade kostnadsåtagandet. Skatteväxlingen innebar att det som tidigare varit en kommunal skatt för att finansiera kollektivtrafiken nu blev landstingsskatt. Det innebar således att den kommunala skatten minskade med 34 öre per 100 kr, samtidigt som landstingsskatten ökade med motsvarande belopp.

Felberäkning av skatteväxlingen

I samband med bildandet av den regionala kollektivtrafikmyndigheten tillsattes en arbetsgrupp i syfte att stödja kommuner och landstinget inför de politiska beslut som skulle fattas. Arbetsgruppen bestod av tjänstepersoner från landstinget, Länstrafiken Örebro AB och länets kommuner. I en utvärdering av skatteväxlingen kunde arbetsgruppen konstatera att det fanns avvikelser mellan genomförd skatteväxling och avtalets skrivningar om fördelning av ekonomiskt ansvar. Detta gäller framför allt ersättning för gymnasieelevers resor inom tätort i Örebro kommun och Karlskoga kommun. I förhållande till avtalets skrivning om fördelning av ekonomiskt ansvar för kollektivtrafik i Örebro län så blev skatteväxlingen 2-3 öre för hög.

Skatteväxlingen baserades på de nettokostnader som identifierades i Länstrafiken Örebro AB:s budget. Den ekonomiska omfattningen av skatteväxlingen påverkades således såväl av det trafikutbud som fanns 2012, men också på hur stora intäkterna var vid den tiden.

I beräkningsunderlaget för skatteväxlingen antogs att samtliga kommuner betalade för de gymnasiekort som de delat ut till sina elever. Strax efter att skatteväxlingen var genomförd visade det sig att Örebro kommun och Karlskoga kommun inte hade betalat för gymnasiekorten för de elever som bodde inom tätorterna (såsom delägare i Länstrafiken Örebro AB hade dessa kostnader hanterats på annat sätt).

Tjänsteställe, handläggare
Allmän Kollektivtrafik, Fredrik Eliasson

Sammanträdesdatum
2026-02-25

FöredragningsPM
Dnr: 26RS365

Konsekvensen av detta blev att nettounderskottet för kollektivtrafiken vid tidpunkten för skatteväxlingen blev större än vad det hade blivit om Örebro och Karlskoga betalat för de nämnda gymnasiekorten. Som en följd av det så fördelades det ”utökade underskottet” ut på skattebidraget till verksamheten. Gymnasiekorten i Örebro och Karlskoga finansierades således i sin helhet med skatter istället för med fakturering till de två kommunerna. Det innebär att i samband med skatteväxlingen så kom samtliga kommuner att finansiera gymnasiekorten i Örebro och Karlskoga, genom att det ingick som en del i den skatt som lyftes över från kommunerna till landstinget.

När det samtidigt *Avtal om kollektivtrafik* upprättades innebär det att landstinget fick betalt för de aktuella gymnasiekorten via en köpesumma från Örebro kommun och Karlskoga kommun, samtidigt som landstinget dessutom fick ”betalt” för dem via överföring av skatt från kommunerna.

Korrigerings av felberäkningen

Som kompensation för att Örebro läns landsting fick för höga skatteintäkter beslutades att kommunerna skulle kompenseras med en allmän rabatt på 36 procent av ersättningen för gymnasiekorten.

Avsteg från avtal om kollektivtrafik

Under 2020 beslutade Örebro kommun ensidigt att bryta den del av avtalet som anger att kommuner ska köpa gymnasiekort till samtliga elever. Kommunen beslutade då att endast köpa gymnasiekort till de elever som har längre än 6 km till skolan. Karlskoga kommun följde efter med motsvarande avsteg under 2021 och Lindesbergs kommun under 2024.

Avstegets konsekvenser på kollektivtrafikens finansiering

Köp av gymnasiekort är det enda ekonomiska förhållandet mellan kommunerna och Region Örebro län som är reglerat i *Avtal om kollektivtrafik*. För att erhålla balans i skatteväxlingen har Region Örebro län fortsatt behövt ge en rabatt på gymnasiekorten, så länge som Örebro kommun och Karlskoga kommun köpt gymnasiekort för de elever som reser inom tätort. En alternativ väg till att nå balans i skatteväxlingen hade varit att Region Örebro län efter 2012 skulle ha fortsatt att dela ut dessa kort gratis, vilket dock inte vore rimligt när övriga kommuner betalar fullt pris.

När nu Örebro kommun och Karlskoga kommun inte längre köper gymnasiekort för tätort så uppstår således en situation där det är balans i skatteväxlingen utan att samtliga kommuner får en rabatt på gymnasiekorten.

Tjänsteställe, handläggare
Allmän Kollektivtrafik, Fredrik Eliasson

Sammanträdesdatum
2026-02-25

FöredragningsPM
Dnr: 26RS365

Om Region Örebro län skulle fortsätta att ge en rabatt på gymnasiekorten, så skulle det istället uppstå en obalans, det vill säga att kommunerna får behålla en för stor del av skatteintäkten jämfört med det nettounderskott för kollektivtrafiken som identifierades 2012.

Bedömning

Det är förstås angeläget att hela avtalet om kollektivtrafik följs upp, så att alla parter har en samstämmig bild av hur kollektivtrafikens ska finansieras i relation till skatteväxlingen. Som situationen nu ser ut köper Örebro, Karlskoga och Lindesberg inte längre enligt avtalat. Samtidigt får de (och övriga kommuner) en rabatt som det inte längre finns skäl att utbetala. Därför föreslås att inte ge rabatten till Örebro, Lindesberg och Karlskoga, samt att detta ska gälla fram till dess man kommit överens om annat i samband med översynen av avtalet om kollektivtrafik.

Konsekvenser för miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiven

Beslutet har på kort sikt ingen påverkan på utförandet av kollektivtrafiken. På längre sikt skapar det ekonomiskt utrymme att utveckla kollektivtrafiken, vilket kan ha positiva effekter för miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiven.

Ekonomiska konsekvenser

Under 2025 köpte länets kommuner sammantaget gymnasiekort för 41,7 mkr. Rabatt om 36 procent uppgår totalt till 15 mkr. Den som föreslås ska återhållas uppgår till 6,5 mkr. Dessa siffror avser 2025. Beloppen för 2026 och framåt påverkas av antalet gymnasieelever.

Uppföljning

Beslutet ska följas upp i samband med eventuell revidering av *Avtal om kollektivtrafik*.

Beslutsunderlag

FöredragningsPM kollektivtrafiknämnden 2026-02-25, Återhållande av rabatt på gymnasieväxling till följd av för hög skatteväxling

PM Tillämpning av avtal om regional kollektivtrafik för Örebro län (2012-12-04, Nämnden för Trafik, miljö och service)

Tjänsteställe, handläggare
Allmän Kollektivtrafik, Fredrik Eliasson

Sammanträdesdatum
2026-02-25

FöredragningsPM
Dnr: 26RS365

Johan Ljung
Områdeschef Kollektivtrafik

Skickas till:

Örebro kommun
Karlskoga kommun
Lindesbergs kommun